

Dobro, pričuvanje iđe, mala vlast u svom području i ravnatelju je na temelju obitacg dionica i po dogovoru.

Novič za predoprbiću, oplase itd. Iskuši se "napotnicom" ili polaznicom potk. Stokopice u Betu pa administraciju lista u Pulu.

Kod narube valja, jošči oznati, imenice prezime i najbolji polazni predoprbiću.

Tko list na vremenu ne primi, neka to javi odpravnicu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća postarina; ako se izvane napiso „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 247/949.

Telefon tiskare broj 38.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain.

"U nakladi tiskare J. Krmepotić i drugi, u Puli" Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom raste male stvari, a neologa sve pokvariti“. Naroda poslovica.

Irredenta na djelu!

Nepričemo ovo, da koga izimo ili klevetemo, jer nam nije do tužbi ni do klevetali; hćemo samo ustanoviti činjenice, koje moraju biti poznate onim, kojih je dužnost biti nad celiokupnosti monarhije, ali koji sve to mirno gledaju i sute, gubeći upliv i ugled u inozemstvu, a potuzdanje i vjeru doma.

Pošlednje doba razmahala se irredenta u Italiji i u naših južnih pokrajinama, kao nitiđe se sada. Neznamo na što to sluti; nipošto na dobro. Posto se ljudi radi pak i o našoj koži, o našem narodnom obliku, naša je novinarska dužnost upozoriti na pogibelj predstavnika našega naroda, kojim nisu poznati „visoki ciljevi“ izvanjske politike naše monarhije i koji nisu dužni imati nikakvih obzira radi tih ubožnjih ciljeva. Nas će upuliti po običaju u te ciljeve kad im stupi voda do grla i kad im se bude opet pozivati na vjernost i odanost našeg naroda, koji će im tada biti u ovih naših pokrajinama, jedin pouzdan i zanesljiv“.

Predjimo na činjenice.

Povodom godišnjice ulaza talijanske vojske u Rim dne 20. septembra o.g., obdržavali su tamo bjegunci i bezkućnici iz Austro-Ugarske, ponajviše iz Istre, Trsta, Goričke, Dalmacije i Tirola, skupštini, da proslede taj povijestnički dogadjaj. U Rimu bivaju na taj dan izvješene zastave na javnih i privatnih palatach, na poslaničtvima, konzulatima tujih država itd. Poslanstvo Austro-Ugarske — neizvjesni nikad na taj dan svoje zastave, na što se nisu do ljetos irredentisti nimalo osvrnuli. Poslanstvo Austro-Ugarske postupa tako valjda iz bojažni, da nebude njegova zastava pogredjena ili iz obzira napravljena, stolicu, [kojoj] nemože biti mila svečanost. Ove godine posli su irredentisti pod stan austrijskoga poslanika, te su tuj bučili i kvalificirali protiv Austrije.

P-O-D-L-I-S-T-A-K

Pogibija cara Maksimilijana u Mexiku.

Ove se godine ravno navrsilo trideset i pet godina, što je u meksičkom gradu Queretaro ustrijeljen brat našeg uživojeg vladara, nadvojvoda, a po tom car meksički, Maximilijan. Premda imade još dosta mnogo svjedoka onoga tužnoga dogodaja na životu, ipak držimo, da će zgodno biti, ako čitavu tragediju, a poglavito posljednji akt, naime sam queretarski zločobni dan, našim čitateljima potrone prikažemo. U tom će nas voditi memoari princa Feliksa Salm-Salma, prve adjutanta Maksimilijanova, te još neki savremeni vjerodostojni zapisi.

Mexiko obreo je i pokorio godine 1821. Španjolac Fernando Cortez, pa tako je od toga vremena ta velika zemlja postala vlastništvo krune Španjolske. No

1) Smrt. Op. ured. N. Sl.

2) Ovaj podlistak donesoše „Nar. Novine“, Op. ured.

Na sastanku irredentista, bijaše također blagoslovljena zastava društva „Istra“, kojemu je svrha raditi o određenju načela Primorja od Austrije i pripojenju k Italiji. Kod posvetne bijahu zastupana sva irredentistska društva Rima. Nešto prije svečanosti zaplenila je oblast proglašće, što ih je za onu priliku izdalo „tržačko-istarski odbor“. Ti proglaši jesu tako ostri i zelo stoli, da je austrijski poslanik odlučno zahtijevao od talijanske vlade, da ih zapleni. U njima se pozivaju cijela Italija, da pomognu borbu za misao talijanskog Istre i Trsta, a nadodano je: „Za Dalmaciju pozvati će nas hrzo rodoljubi Mletaci, jer je Dalmacija bila mletačka i pri su pozvani Mletci, da progovore“. U proglaši napada se žestoko na Hrvate i barbare“.

Tih proglaša, da je tiskano 300.000 dodim ih je rimska oblast zaplenila jedva dvije tri stotine. Proglas završuje pretnjom starih Carbonara svakomu, koji u Italiji nepozna svoju majku“.

U skupštini govorio je posle blagoslovljena zastave dvije debele ure neki Trenčini, udarajući drzivo na Hrvate, „Svate“ i na Austriju.

Naša mudra i oprečna diplomacija kazati će na ove pojave, da su to otvoreni rije ili izljevi mladih, nezkučnih i ugrijanih glava. Dobro, nek se samo tim tješe!

Hajdmo dalje.

Koncem prošloga mjeseca držalo je irredentsko društvo „Dante Alighieri“ u Sieni svoju godišnju glavnu skupštinu. Svraha ovoga društva poznata je dovoljno svakomu, koji hoće da čuje i vidi. Na skupštini nisu vodili glavni rječ ni mladi ni ugrijane glave, već zreli muževi, senatori, zastupnici, profesori, odvetnici, visoki časnici itd. Službeno prisustvovalo je skupštini odaslanici talijanske vlade, državni podstavnik Bacelli. On je pozdravio skupštinaru u име vlade odusevljeno i za-

nosno, obećavši im vladinu podršku. Sam kralj Viktor Emanuel dao je skupštinarom izrazili svoja priznanje. Da stvar ne pada u ovi, brzojavio se skupštinarom, ne izravno iz Racconigi, gdje je kralj boravio, već su dali preko rimskog predsjednika prosliti kraljev brzovoj. Razumije se samo po sebi, da je taj rod odužubničin mladoga kralja izazvao medju skupštinaru veliko odusevljenje. Tim je kralj pružio jasan dokaz, da se i na dvoru priznaje važnost irredentskoga društva i da ga podupira i u najviši kružovih.

Najvažnija točka dnevnoga reda te skupštine bijaše govor ili izvješće predsjednika, senatora i bivšega ministra bogoslovija i nastave, profesora Villarija. On je nedavno propušten — kako smo onemoguđene javnosti — našu južnu pokrajinu, da razvidi stanje Talijana u tih pokrajinah i da o tom izvesti skupštini.

U svojem govoru naglasio je predsjednik, da je nastalo vrieme, kad se imalo govoriti a više raditi. Dohodci društva — reče — rastu neprestano. Društvene podružnice — kojih ima 124 sa 16.000 članova — doprinjele su u dnužtvenu blagajnu 88.000 lira.

Obzirom na svoje najnovije putovanje, reče Villari, da imaju Trentine proti sebi Niemce, sa velikom njihovom kulturom. Talijani Istra, Trsta i Goričke imaju proti sebi Slaveni, pune narodne, samosvesti. Na Ricci brane Madjari. Talijane proti Hrvatima, podižući uz to madjarske škole. Najčešći je položaj Talijana u Dalmaciji.

Što se tiče borbe Talijana sa Slavenima na jugraškom more, govorio je Villari: najprije občenito — pak je dodao: nakon sto je Austrija moralia napustiti Lombardiju i postoje zaposjela Bosnu-Hercegovinu, počela si je krčiti put misao, da bi mogla Austrija postati slavenska država. Od tada počeli su Hrvati gojiti nadu, da će stvoriti veliku Hrvatsku, te

se spusti u žestoku borbu proti Talijanom.

Slavenska propaganda deluje tak u vidimskoj pokrajini, gdje živi takvi 30.000 Slavena. A neki se onda čude, da Talijani prave propagandu za svoj jezik. Ali ta borava vodi se samo radi jezika, nego i radi gospodarskih interesa. Talijani žive po gradovima, Slaveni po selih, koji su većinom u vlastništvu Talijana. U Trstu i Istri opire se talijanski civilizacije, još pobijedonošno Slavenom, koji ne prestano navaljuju, puni vjere u sami sebe i u svoju željenu budućnost, ali assimilacijom snagi talijanskog u istiku nemaju para. Hrvati i Slovenci, koji dolaze u Trst, Kopar i Pulu, ne samo da postaju Talijani, nego si privlači i sve njihove težnje.

Težki brig mori Villari zbor Dalmacije. Talijanski jezik, koji je doduše jezik jugraškoga mora, u velikoj je povijesnoj vrijednosti. Zadar je jedini, koji se još pobijedno opire. U Šibeniku, Splitu, Trogiru, na otoci, Talijani su u povijesnoj vrijednosti, da će ih Slaveni potisnuti u more. Dalmacija ima još jednoga jednoga talij. zastupnika u Beckom saboru (nema ni jednoga, g. Villari! Ur.), a u pokrajinskomu ih ima samo 6. Hrvati su u velikom broju navalili u gradove, gdje biju boj s Talijanima.

Ali umjereni i prosvjetljeni Slaveni, nastavio je Villari, sami priznavaju, da se utvrđenje vlastite narodne prosvjetje trebava požnjanje talij. jezika i literature i da bi uništenje talij. jezika u onih krajevih bilo zlo ne samo za Talijane, nego i za Slavene. Najmudriji od njih pače iznosili su predloge glede sporazuma, da se, uzpostave odnosa prijateljskog susjedstva kakvi su postojali kroz stoljeća. Ali uvjeti za takov sporazum težki su sami po sebi, još su teži uslijed međusobnog nepovjerenja i biesa, kojim redovno radja borba. Jedino sredstvo — zaključio je Villari — jest, da si Talijani, ako neće da pro-

mogao upirati na francusku vojsku, kojoj je zapovjedao general Bazaine, dok svojih četa imao je tek oko 8000 mornaka. Ubrzo se zavadi i s nepouzdanim klerikalima, koji su htjeli, da se za nemira oteta, dobri povrte crkvama i manastirima, a katolizacim kao jedinu priznatu vjeru proglaši. Pošto car tome nije mogao zadovoljiti, pobune se oni protiv njega, na čelu im nadbiskup Sabastida. U to se stade uplatiti i Unija u meksičko pitanje, zahtijevajući od Napoleona, da vojsku svoju posuđe iz Meksika, što je dasio, značio propast carevu. Napoleon popusti, pa tako Francezi ostavise Mexiko 16. ožujka 1866., no Maksimilijan, iako bez nade u uspjeh, ipak junaci istruje na svom mjestu uz prijatelje svoje, ma stojalo ga života. Dakako, to se i brzo dogodilo. Po odlasku francuske vojske, podigne republikanska stranka sa sviju strana glave. Njezin general Diaz zauzme grad, Oaxaku, osvoji Pueblu i padne pod Mexiko, koji je branio carev general Marquez. Sa sjevera opet kretao je protiv carstvu, koje je u travnju 1866. obuhvatilo same tri grada: Mexiko, Queretaro i Veracruz, general Esc-

pani, osnivaju nove škole. Ove neka dozvaju životnu snagu Talijana.

Govoreći o Zadru, pojavilo je Villari tamošnje Talijane, rekavši, da je 14.000 stanovnika, što ih imu Zadar, dalo prošle god. 26.000 K za "Legu Nazionale".

Govor predsjednika popraćen bijasom od skupština bunačim odobravanjem i pljeskom.

Na ovaj skupštini izpostavilo se je prvi put jasno i nepotisno, da su uザanji svih slojevi talijanskog pučanstva, od kralja, ministra, generala — sve do posljednjeg građana, da je s njim sva službeno Italija i da mu je glavni djelokrug u naših južnih pokrajinah. Talijanski kralj sa svojom vladom ne samo da tajno i javno podupire to druživo, već on odohrava takoder s tim djelovanje istoga u rečenih pokrajinah, odohrava dakle uplitavanje svojih podanika u nutarnje poslove budje države — pa bila ta i njegova saveznica.

Za pokojnoga talijanskoga ministra-predsjednika Crispinu kažu, da je odustao iz službe činovnike, članove irredentskih društava, a danas im mogu biti članovi i dobrotinjeni ministri, senatori — i kralevi!!!

Sreća da za to nezna naša mudra, opretna i obzirna diplomacija!

Iz osorske občine.

U glasilu tršćanskih židova od dne 26. pr. m. nalazimo vrlo zanimiv dopis iz Osora, koji nam predstavlja u pravom svjetlu djelovanje i poslovanje tamošnjeg občinskog zastupstva, napose občinskog liečnika dr. Depangher-Manzinu. Odnošaji između liečnika i bivšeg načelnika Salata jesu tako napeti, i nepriateljski, da si gorišti pomisli nemozemo.

Stalni, da ćemo zadovoljiti našim čitateljem, osobito onim kvarnerskih otoka, priobćujemo taj dopis u hrvatskom prevedu u cijelosti: Taj glasi

Iz Osora, 25. septembra.

Občinsko zastupstvo. Po neđeljak obdržavalo se redovitu občinsku sjednicu. Obzirom na zapisnik poslednje sjednice požalio je savjetnik Jakov S. Salata, što se je zapisnik promjenilo, pošto bijaše uzet prepis radi jednog utoka na zemaljski odbor. Posto bijahu unj uvrštena tobožnja opravdanja dra. Depangher-Manzinu, govornik zaključava, da budu unj uvršteni takoder odgovori, i to njegov i zastupnika Malaboticha. To se je i dogodilo nakon obširne razprave.

Savjetnik Salata interpelira zatim načelnika radi jednog izvještaja občinskog načelnika dr. Depanghera, koji prislušuje govorniku i zastupniku Malabotichu u posebnu nakanu, da ga unište, da ga prijave, te ih obtuže, da su se

bedo s 30.000 vojske. Maksimilijan se učvrsti u Queretaru. Escobeta ga podsjeđuje. Kad je podsjeđnutina ponestala hrane, odluči Maksimilijan, provaliti iz grada, sebi put prokrđiti do Verakruza; ali taj ga čas izdade za veću svolu gotova novca njegov pukovnik Miguel Lopez, tako, da provala nije uspjela, već se car i njegova vojska morali predati generalu Escobedu (15. svibnja g. 1867.). Juarez, sada neograničeni gospodar Mexika, stavi Maksimilijana pred ratni sud, koji njega i još dva njegova generala, Miramona i Mejia, radi "izdaje domovine" odsudi na smrt. Badaya su se upinjale za cara gotovo sve europske države, pa i sama Unija na molbu cara i kralja Franje Josipa I. Predsjednik Juarez potvrdi osudu, a imala se izvršiti dne 19. lipnja 1867. u Queretaru. A zada da se nesto potanje bavimo oko posljednjih časova carevih.

Car se rečenoga dana ustao već u pola tri u jutro, te se vrlo pomno uze oblačiti. On uze kraljik tamjan kaput, crne hlače i prsluk, te malen šešir od sukna. Oko 4 sata došao je otac Šeria, koji je

pripravili već prije nego li je on došao u dajam, občinu, da mu izkopaju jamu. Obzirom na sve klevete, uvrijeđe, interpelant pita kako li je načelnik stišio čas občinskog zastupstva, da li su pruženi dokazi obtuže i da li je načelnik pripreman u pojmanju dokazati disciplinarno postupati proti liečniku.

Naćelnik Dr. A. Zorovich pozove dra. Depanghera, da opozove uvrijeđe, kojih klevetničku težinu on priznaje. Dr. Depangher se brani predloživ prepis pisma, upravljenog mjeseca jula 1900. jednomu svojemu bratu u Trstu, u kojem stoji i postojanje dr. Depangher užkom sešću (messu in confusion) občinu Plomin, dolazi amo, da nas ovdje užkom sešću.

Zastupnik Malabotich dvoji o autentičnosti onog pisma, za koje nemaju znati, kako je došlo u ruke dr. Depanghera, mjesto u ruke naslovljenika, koji tog pisma nije nikada primio. Opaža, da u nijednom slučaju oni izrasi neopravdavaju klevetan, dobaceni od liečnika niti dokazuju zlu volju proti njemu, već jedino neku rodoljubnu slutnju žalbože utemeljenu.

Savjetnik Salata izreže podujli govor, izjaviv, da će se ograničiti od tolikih činjenica samo na nekoje, kojima bi mogao lako unistiti prazne riječi, napisane od dr. Depanghera. Da ga je hito upropastiši, kako tvrdi liečnik, govornik je mogao u svoje vrijeme zaprijetiti njegovu imenovanju, ovršeno nezakonito, bez otvorenja natječaja i bez glasova na občinskog zastupstva. Posto nije toga učinio, bio je napravio liečniku izvanredno ustrpljiv i dugotrpan, što mu on danas lijepe naplaćuje! Kad bi bio hotio suditi djelovanje liečnikovo te podignuti proti njemu tužbu, nebi mu bilo uzmanjkalo povoda. — Spominje nekoje činjenice sa svjedočanstvima, o kojih hoće milosrdno šutiti; govornik i prijatelji my podnali su sva andješkom ustrpljivošću i obziri.

Izazvani, govor, nu nipošto iz zlobe, ne da se brane, jer toga netrebaju, već da štite probitke občinara, da otvore oči prostodušnim, koji će morati konačno da plaću za bivšimi liečnicima, koji su činili svoju dužnost radje nego li da stvaraju metež u občini tim, što se diže brata proti bratu. „Da su htjeli vršiti službu javnih tužitelja, liečnik bi bio valjda sa bolesću izkusio strugosti zdravstvenog zatoka i kaznenog zakonika.“

Nadalju se, da će se poboljšati: napravom njegovom izazivanju i njegovom hvastanju štitiši su bez obzira občinska prava občinara, napose siromaha, a da postigu to, da bi liečnička pomoć u cijevi mjesnoj občini odgovarala zakonu, postenju, žrtvama občinske blagajne i pre-

već dan prije cara izpovjedio i pričestio, a to ne bude odslužena misa kod jednog improviziranoga oltara. Poslike misa sastade se car s dr. Baschom, po kojem izraziti brojne pozdrave svojim prijateljima, a nu to oko 6 sati uze zajtruk. Puk je u gradu vrlo uzbudjen bio, a isto tako i republikanska vojska, što je generala Escobeta veoma uplašilo, te prinkulao, da je odredio čas careve smrti za cijav sat ranije.

Točno u 6 sati stiže republikanski četnički u horavišće carevo, da ga odvede na stratiste. Jos prije, nego li je taj i rice pržborio, reče Maksimilijan: „Ja sam spreman“ te izidje iz svoje čelije, gdje su ga okružile jaučući i plačući njegove služe. On im reće: „Smirite se, ta vidite da sam ja; božja je volja da moram umrijeti, pa tako ne možemo ništa protiv tonu učiniti.“ Po tom odo car do čelije obju svojih generala i supatnika, pa im progovori: „Jeste li gotovi, gospodo moja? Ja već jesam!“ Miramon i Mejia izadoše, na što ih car oglasi. Na to se sva trojica složno spuste niz stepenice s carem na čelu. Kad

ostavljaju od bivših liečnika občinu, Savjetnik Salata zaključi zahtjevajući, da se njegova izjava "dostolno uvjeti u zapisnik.

Liečnik dr. Depangher izjavlja samo selju, da bi se prešlo na razpravu ostalih točaka dnevnoga reda. Tim je taj dogodaj zaključen.

Posto bijahu razpravljena razna upravna pitanja, način zastupnicu iz Nerezina, među kojim dr. Depangher-Manzini — predlaže jednu interpelaciju obtužujući savjetnika Salata, da je predložio i uspio kao načelnik sa imenovanjem od strane kotarskog poglavarsvista jednog poljskog cuvara u osobi jednog Osoračina proti sestorici natjecatelja iz Nerezina — posto je zatajio uvjete u razpisu natječaja i buduće je nepravedno preporučio svoga službenika.

Savjetnik Salata, davši si donesti po tajniku službene spise o tom pitanju, čini ih pročitati od načelnika D. A. Zoroviča: proizlazi iz spisa, da su sve obavještive navedene u interpelaciji krive. Interpelant izjava skrušeno, da će sve opozvali, te bi htjeli narotiti dr. Depangher, da se to ni nespominje u zapisniku. Savjetnik Salata zahtjeva pak, da se uvrijez u zapisnik koli upit toli njegovo opravdavanje — sto se i dogodi.

Zaključeno bijaše jošte, da se pospješi službene koračke radi diobe občinskih dobara u Nerezinu, a zatim bijahu rješeni predmeti manje važnosti.

Zatim zaključuje se sjednicu, kojoj je prisustvovalo neobično mnogobrojno občinstvo.

U viernom prevodu donesosmo eto tečaj spomenute sjednice, u kojoj je pato tako, težkih obtužbi proti občinskomu liečniku u Osoru, dru. Depangher-Manzini-u, da će on valjda drugim putem tražiti od savjetnika Salata zadržavljenu, ako neće, da ostane na njemu crna liga, da nije došao u sukob sa zdravstvenim i kaznenim zakonom jedino iz milosrdja savjetnika Salata i njegovih prijatelja. Tamošnje naši prijatelje molimo, da nas obaviještite o tom gospodskom komesiju u Osoru. (Op. ured.)

Franina i Jurina.

Fr. Kukuma se tuži va tršćansken a brejče, da im ih je g. kupelan povedal.

te stupiše na ulicu, uzdahne Maksimilijan i težko reče: „O kako je krasno jutro! Uvijek sam si želic da na taki dan umrem.“ Po tom je ušao s ocem Soriom u određena za nj kola, fijaker br. 10, jer republikanska mu vlada nipošto ne htjede dati čestiti kola na razpolaganje u znak jedinstva“. Miramon udje u fijaker br. 16, a Mejia u fijaker br. 13, na što se tužna povorka krenu. Pred kolima mražala je četa „supremos Poderes“, okruživali su ih „Cazadores de Galeano“, a konacno stupaše bataljon „Nuova Leon“, koja je imala da izvrši eksekuciju. Premda je čitava stvar sat prije udešena, ipak su sve ulice bile pune ljudstva. Svak je s počitanjem pozdravljao cara, a zene su glasno naricale. Car se je uz svoj neodoljivi smiesak zahtijevali, a možda se i sjetio, kako su ga u Queretaru primili prije četiri godine. Koji kontrast! Međutim se pun mirao vladac, ne imajući dovoljno kuraže, da izvede kakvu demonstraciju; tek amo (tamo susuli su neki gradjani svu silu kletva vojnicima u oči. (Dalo slijedi.)

Jur. Dobro njim stoji, ča misle lovrenki poprdili, da moru sakemu va postol tanecit.

Fr. Ca ćeš nebore, oni ti imaju za jidni kako i naša Rume rep.

Jur. Če njim se benj malo po malo skratit.

Fr. Znaš Jurino kako su lovrenki poprdili prekrstili našu starinsku Međeđu?

Jur. Ki vranič bi ugonil ča su oni spletli? Fr. To ti je nebro cisto talijanska Medea.

Jur. Ala da se je stal zgroba staremu Mičule, ma bi bilo gledal spod očali čaj-ta vraka Medea.

Fr. Varamente negreda va glavu ni starinu Toncu te poprdiske nemarije.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Previšnji imendan. U subotu proslavljen je običajuim svećanim načinom imendan našeg premljostivog cara i kralja Franu Josipa I. ciljem cjele monarhije. U većih gradovih služene su svećane svimile u prisustvu poglavarsvista crkvenih, svečinskih i vojničkih oblasti. Svuda dizase se molitve k pistoljima božjem za dragocjeni život slavnoga vladara.

Premještenje. Komesar na c. k. kolarskom poglavarsvstu u Puli, g. Otto Schneider, premješten je na c. k. namještjivo u Trstu. Ako smo dobro obavijeni, pridiđen je u Trstu školskomu odjelu.

Kako se kod nas poštju ugovori? Naša ratna mornarica ima ugovor sa tršćanskim brodograditeljskim družtvom, „Stabilimento tecnico triestino“, po kojem pri gradnji rafinjih brodova nesmije upotrijebljavati radnici tudižnih država. Sada se tamo gradi oklopjavač od 10.600 tona. Kad nije radi jedan jedini tehnik iz Trsta, po imenu Danielli, i jedan jedini iz Pule po imenu Gorup. Svi su ostali talijanski državljanji. Sada je nadošao još jedan Prus. Kad se je sklapala pogodba za gradnju oklopjavače, ravnateljstvo zavoda primilo je množinu načrta, nu svi su bili heliogravuru izrađeni, kako nebi mogli biti reproducirani. Iznimski Kellner protiv, koji danas putuje od zabave, utičio je, da mu ratna mornarica posudi originalne načrte na platnu, a uz to dao je, da mu tajno izrade još druge originale na platnu preporučujući najveću tajnu, te stavljajući se tako sasvim na diskreciju onih, kojim je radnju naručio. Izmedju tih je i neki Diminich osudjen nedavno radi špijunstva. Pomoči tih novih originala mogle su se, po mitoj volji reproducirati heliogravure. Pa kao da to sve nije dosia. Kellner je iznio sve osnove nove oklopjavače i posudio ih svom prijatelju slikaru Kinteru, koji je u svoje vrijeme izložio jednu sliku sto ne predstavlja istu oklopjavaču popuno bojno oboruanu.

Kako se taj zavod drži gornjeg ugovora pokazuje nam činjenica, da je ovih dana odputio iz posla 30 Tršćana. Reklom se je, da su za to odpušteni, što neima dosta posla, a u istiju ostalo je na radnji još 50 tudižnaca.

Evo do koga stepena dopiru talijanski renegati; kako oni svadje, dajuće drživoti pripomažu svoje ljude. Mi poko — u svojoj zemlji i med svojim narodom

Koparski kotar:

ne možemo već da jednom uvidimo, da će patriotski raditi samo onaj, koji bude i svakom pogledu podupirao samo naše ljudi.

Iz Pomeru pišu nam, da je školsko pitanje rješeno onako, kako smo mi predviđali u jednom od zadnjih brojeva. Oblast je bila postala tamo učitelja Z. Medulinca i on je upisao djecu, kako su roditelji htjeli. A na čest Pomerem mamo istaknuli, da su svi osim deljata Matesine upisali djecu u hrvatski dio, dokim je sam Matesina upisao svoje tri kćeri, koje ne znaju niti rječi talijanski, upisao u talijanski dio. To nije bilo pravo.... vrag si ga znao komu: deligat i Martin bili su pozvani u Pulu i čitalo im se lekciju, zašto su dopustili da budu Pomeru posteni otei, zašto nisu nagovorili ljude, da si djecu otiduju itd. U kratko.... učitelj je formalnim dekretom imenovan za Medulin, a pomerska škola ostala prazna. Evo do česa vodi ono podložstvo prama Talijanom, koji ne traže drugo, nego propast našega puka. Bogme, trebalo bi pitati sitor Rossetti, kako je istaćela ova stvar, koju se prikuju zlobnobaštem igrom sa pomerskim puškom i s učiteljem; a nadzorniku za hrvatske škole preporučano da oštro pazi na stonite čimbenike u Puli, koji samo za tim idu, da hrvatskih škola ne bude.

Nizrt za uređenje Raše. Ministarstvo poljoprivrede priobabilo je zemaljskom odboru u Poreču, da će biti uslijed izvještaja zemaljskog tehničkog ureda izvršiti za uređenje doline Raše predložen ponovno na razpravu odboru budućeg mjeseca novembra.

Porečki kotar:

Imenovanje. Upraviteljem c. kr. katarskog poglavarstva u Poreču bijaše imenovan g. Renner, tajnik c. kr. najstništva u Trstu. Kako nam se pripoveda, novi g. upravitelj jest vrstan i savjetan politički činovnik.

Iz Oprljija namjavljaju da je ministarstvo željezničari zadovoljili molbi stanovništva okolo motovunskih Livadah, što je naložilo, da se sagradi skladiste za trgovatušu robu kod kupelji Sv. Stjepana na novoj željezničkoj pruzi Trst-Poreč.

Gdje su školske oblasti? U našem listu bijaše jurve govora o tom kako u poreznoj občini Sv. Vital — mjestna občina Višnjani privatno podučaje tamošnju djecu u talijanskom jeziku neki talijanski postolar imenom Crivich. Protiv toj zloprirobi školskog zakona bijahu već odavna obavješćene i političke i školske oblasti — ali jer se radi o pouci u talijanskom jeziku i jer se tim načinom privravlja našu djetinju za veliku Italiju — svi šute, nitko se nemije. Naukovni jezik je talijanski, a ta tobožnja školska djeca jesu naša djeca, djeca hrvatskih roditelja onoga mesta — radi toga je, svim pravo, zboroga, puste oni, kojim je dužnost budit nad zakonom — neka se zakon krsi. Ta to je na korist talijanska a proti hrvatskomu Istru.

A kako se postupa u sličnih prilikah sa, hrvatskim ili slovenskim privatnim učiteljima? Strogo po zakonu. Nama je poznato, slučaju baš iz onog političkog kotara kadno su naši svećenici — dakle sva — kako nesto sposobniji valjda od talijanskih postolara — privatno podučavali našu djecu u hrvatskom jeziku i to badava, iz ljubavi do blednog naroda, ali njim bijahu odmah za petami i političke i školske oblasti, te moraće svoje škole zatvoriti. Talijanskomu postolaru pak, koji podučuje sam Bog znade kako i za plaću, ali u talijanskom jeziku, neće nitko da prigovori u pritužbe proti njemu — spavači san pravednih!

Voloski kotar:

Krstič sjedi radje u Voloskom nego li u Trstu. Pod tim naslovom pišu nam iz Voloskog 5. o. mj. Prijatelji blagasnog izdajice hvale se na punu usta, da je njihov general opet jednom dobio jednu vojsku. On je naime bio od sudjen, da odsjedi više mjeseca tamnicu u Trstu. Ali njemu se nedá u Trst u tamnicu već hće, da ostane u Voloskom, gdje je već naučen sjediti. Ovdje da je u tamnici slobodniji, da imade različiti prijatelji i stovatelj kod raznih c. kr. oblasti, te da će tako „ugodnije“ sprovesti one mjeseci u ondesinjem sudbenom zatvoru. Radi toga učinio je molbu na zamaljski sud u Trstu, da bi mu dozvolili poći ovdje „va pržun“.

Zemaljski sud u Trstu poslao je Krstičevu molbu polag propisa ovdašnjemu kotarskomu суду na izvještaj t. j. upitao ga, da li ima stogod proti molbi. Za to su odmah doznaли ovdašnjim matici, te si stali od veselja ribati ruke, kličući: sad smo na konjul! i ne prevarise se! U Trst posao jo naime odavde odgovor, podpisani od najstarijeg pristavnika, kao zamjenika odsutnog upravitelja suda i savjelnika g. Perišića, da se ne imanju proti molbi, ili govorće podomaća: neka se nobje u slisala! I tako bi! Odatle veselje i „gloria“ u ovdušnjem māčem svetu — „zač da te Hrvati čikat“. Ali mi ne čikamo, nego se slazemo s njimi, da: Ki ga šantuli, ga bocula!

Dobro su počeli! Iz Lovrana nam pišu, da je tamošnje novoustrojeno talijansko parobrodarsko društvo nabavilo dva stara parobroda od poznatog vlastnika parobroda g. Cesare. Te parobrode da će strukovnjaci pregledati i ako budu za parobrobu, započeti će rečeno druživo svoje djelovanje. Očekivali smo, da će tolikom bukom ustrojeno parobrodarsko društvo baciti u more sjajne i nove parobrode — bar na početku, a kad tamo kupuje eto obrabljene parobrode, kojim kani konkurrirati sa ostalimi parobrodarskim družtvima na našoj obali.

Ženska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Mošćenicama priredjuje u nedjelju dne 12. oktobra u prostorijama „Hrvatske Čitaonice“ svojim članovom zavodu sa pjevanjem, predstavom i deklamacijom. Čisti prihod namjenjen je božićnom drvu, što ga podružnica o Božiću misli prirediti. Ulaznina za gospodu K. 1, za gospodinu 50 h. Darovi se primaju sa zahvalnošću. Početak u 7. sati.

Lošinjski kotar:

Iz Dubašnice nam pišu 4. listopada 1902. Prošlo nedjelje došao nam u posode naš presvetiji biskup dr. Anton Mahnić, te se zadržao i drugi dan u posadljak. Dočekao ga po običaju g. plovan na početku sela sa svećenstvom, pa g. načelnik s nekojim zastupnicima, g. učitelj, pa djevojke družtvu „Svca Isusova“ sa svojom zastavom i mnogobrojni narod. Točno u osam sati ukaže se naš revni i rođodljubni pastir; zvonovi počeli slaviti, muzičari gravali, i pokle mu g. plovan uzdravio dobrodošljen, uputisao se dugom povorkom u našu lepou prostranu crkvu. Presvetili biskup bio bi pjevao pontifikalnu misu; ali nije mogao, jer je onaj dan podiošao kleriku. Paletiću iz Novske sveti red opistole, a na Miholju sv. red evandjelja, čime je našu crkvu vanredno počaslio a puk obveselio; zato je veliku misu izjavio uz podyboru, prečastni dr. Gusković, kanonik-pratice, dukako u starohrvatskom jeziku, jer je to naša starina.

Iza sv. misa pope se presvetili biskup na propovedaonicu, te je narodu progovorio, koji ga je željno i rado slušao... progovorio od sreća, kako olac djeći; te nas svih potaknuo još više na poboznost prema blaženom djevcu Mariji; uputio nas, kako se imamo čuvati grieži i opacine, a kako pravi naš prijatelj preporučio nam, da svoju rođenu grudu ljubimo, da bez njuža neselimo u svet, u Ameriku, nego obdjelavatmo svoju zemlju, svoj kraj, jedan od najljepših i najplodnijih na našem otoku... Dao Bog te njegova živa vatrema rječ pala na dobro to!... Tada podiošao djevi sv. križmu, kod koje se sakupilo oko 130. — Poslije podne pak pođielio sv. blagoslov osobno s presv. otujstvom, a zatim odrišenje pokojnim, sve dakako u starohrvatskom jeziku. Milo nam je i dragi bilo, što je naš dobiti pastir ostao s nama do drugoga dana, te tako mogao svakoga primiti, mogao sve pregledati, za sve naše potrebe i duhovne i tjelesne saznanja, da prigodne svakoga produci, svemu doskoši, da sve, kako skrbni otac, kako iskreni prijatelj, kako žarki rođoljub izliči i popravi.... Izpratismo ga do medje naše plovanije, zeleni mu streljan put a ponovni k nama posjet za dugi niz godina.

* * *

Naša hrv. čitaonica imala je svoju godišnju redovitu glavnu skupštinu dne 21. proslova rujna. Iz izvještaja tajnika-blagajnika saznali smo, da ako ona i ne evate, ipak se drži. Neima mnogo članova, ali užer u obzir naše okolnosti, pa nakanu nekih takozvanih, po imenu rođoljuba, koji se prošle godine upisali zato da ju unište i sruše, mogu reći ovi koji su ostali, i koji će ju uzdržati uzprkos svim i letos poduzetim spletakom: malo nas je, ali smo junaci...

* * *

Iz naše plovanije izšao je letos opet jedan svećenik — mladomisnik Pavao Sabalja. Odčitoao prvu svetu misu na hrvatskom tlu, u crkvi Čudotvorne majke božje na drevnom Trsat-gradu dne 10. proslova kolofova. Presvetili biskup odradio ga je u kapelanom u Malom Selu (Lošinju), kamo je baš danas stigao. U Malom Selu, čisto hrvatskom gradu, u komu je mladjii naraštaj odgojen po sistemu vlađajućem u Istri, u protuhrvatskom duhu; našemu mladomu, učenomu, svećeniku otvoren je težki rad ali i obilna žetva... Živila naša ravna, lepia, čisto hrvatska Dunavica!

Novo upravno vijeće. Na molbu dotičnih občinara pristao je zemaljski odbor za Istru, da se ustroji posebno upravno vijeće za poreznu občinu za baščansku Dragu, pridruženu mjestnoj občini u Baški.

Trst.

Novovjenčani. Iz Trsta namjavljaju, da se je dne 2. o. mj. vjenčao tamošnji rođoljub g. Ernst Laurenčić, mjenjnik, sa gđom Pavlom Tavtar iz Ljubljane. Naše čestitke novovjenčanim!

Odbijen utok tršćanskih Slovenceva. Tršćanski magistrat uručio je dne 27. o. mj. odvjetniku g. dr. Gregorinu rješbu utoka, što no ga bijaju učili roditelji slovenske djece u Trstu proti odluci c. kr. namjestništva, koje je bilo zbacilo molbu njihova za ustrojenje slovenske pučke škole u Trstu. Utok taj bijaju upravljen na ministarstvo bogoslovija i nastave god. 1899.

U rješenju stoji, da je odbilo utok proti odluci namjestništva i potvrdilo rečenu odluku s razloga u njoj navedenih. Glavni je razlog taj, da se nemože prisiliti na zasluživanje škole onoga, koji bi bio dužan školu plaćati, a to je u nazoenom slučaju tršćanska občina.

Visoko ministarstvo trebalo je 3 godine za to, da potvrdi odluku c. kr. namjestništva! Sad preostaje jošte slovenskim roditeljima grada Trsta utok na

upravno sudište proti rješbi c. kr. ministarstva.

Protunjemački sastanak. U ponedjeljak obdržavali su tršćanski zastupnici liberalci, koji se sakupljaju u političkom družtvu „Patria“ sastanak, na kojem su progovorili proti nakani svetoj jevrejskoj družbi „Sudmark“, da obdržaje buduće godine svoju glavnu skupštinu u gradu Trstu.

Spijne je moralo biti na toj skupštini, kad su pucali gorovanci poznati talijanski nazovi-liberalci proti nakani pijnihovim inače prijatelja i saveznika svenčenaca, skojnji se inače slažu u mržnji do nas Slavena.

Novi Lloydov parobrod. Ovih dana je u Trstu u kantieri sv. Marka porinut novi Lloydov parobrod „Salzburg“, koji nosi 3500 tonelata, te je velik kao „Gloria“ ili „Dalmazia“. Ima 2200 konja snage. Ovo je 340. brod, koji je izšao iz onog kantiera.

Porinut e. i k. oklopnača „Babenberg“. Prošle subote porinut u more svećanom načinom sa skvera sv. Marka u Trstu novi oklopnača naše mornarice, koju prozvana povjesničkim imenom „Babenberg“. Svečanom činu prisustvovalo je zapovjednik e. i k. mornarice, admirал Spaun, mnogo viših i nižih časnika vojne mornarice i pješačkih četa, namjestnik grof Goëss sa poglavicama raznih oblasti, biskup presv. g. Nagl, te množstvo odrabnog občinstva. Okolo skvare je, vana sakupio se velik broj nižeg pionarskog, koje nije moglo dobiti ulaznice. Više parobroda dovezlo je iz Luke pred skver množstvo radozalih. Kuma je bila namjestnikova supruga, gospodja grofica Marijana Goëss. Blagoslov broda obavio je župnik vojne mornarice preč. g. Utečnik uz astenciju dvojice svećenika vojne mornarice. U opredijeljen čas poslije blagoslova, prisutnula je kuma električno puće, na što je udarila viseća boca o bok nave, ladje se se razbila na sto komada. Pošto bijahu sve priprevate gotove, dobiti određene graditeljini namjestnik zapovjed, da rieši brod svih vezova i podpora. Pomoću raznih strojeva pođeo se orijaš lagano ali veličanstveno spušta u more pozdravjen odusevjenim poklici i carskom himnom. Nova oklopnača jest vrlo velik i krasan brod, sličan najnovijem brodovom naše mornarice.

Poslije podne pozvao je admiral poglavice oblasti, časnici, konzulje, zastupnike, novinare i vidjenje gradjane na oklopnaču „Budapest“, koja bijaše usidrena pred tršćanskim lukom. Na krasno urešenom orijušu igrala je glazba vojne mornarice a gostovi bijahu poglošeni hladnim jeli, pivom i vodom. Koli porinutu toli sastanku na brodu prisustvovalo je više državnih zastupnika Poljaka, Čeha, Slovenaca i Niemaca. Od slovenaca bijahu prisutni gg. Ferjančić, Tončar i Plantan. I slovenska inteligencija grada Trsta bijaše kod porinutu i poslije podne na brodu dostojno zastupana. Poslije podne na oklopnaču „Budapest“ primio je vrlo ljubezno naše zastupnike, novinare itd. vojni kapelan velež. g. Kokolj i te im pokazao sve, što imade onaj gorostača važnijega i inače bio im u svemu na uslugu, radi česa izričeno, mu i ovdje najsrdačniju zahvalu.

Rušenje stare zgrade za „Narodni Dom“ u Trstu, započelo je u ponedjeljak dne 6. o. mj. „Narodni Dom“ stojati će, kako je poznato, naproti velikoj vojarnici, na vrlo krasnom prostoru. Danas dve godine imati će — ako Bog dade, tršćanski Slovenci svoj krasni „Narodni Dom“. Goricka.

† Dr. Josip Pavlica. U Gorici preminuo je u nedjelju nakon dugih bolesti providjen sv. Otnjstvi su umrli profesar u bogoslovom smjenistu velež. g. dr. Josip Pavlica. Naši mladiće svećenstvo držati će u ugodnoj, uspomeni svoga do-

postupa
ko razi
mješta
e upitati
otvoreni
oj ili u
insko
ćenje
je sa
tjekom
je u
ime
i mora
e smije
ra kila
studena
su dva
sta. U
stoline
našnja
rednik
a od
opisak
austro
; ja
teglo i
a m o
(Pri
Kranj
rima,
neka
instava
atake
m st
vacini
gor
vatski
svolu
segol
l. Za
zvori
vojem
kra
- P
Petar
jestol
ge je
muz
novac
izvana
skoga
lužbe
prie
cielo
aljice
koga
pred
kako
radi
orba.
je v
, sa
omen
dobe
svr
pro
po
stvo
ojim
Dra
njun
pred
na
r o
edina
e po
nske
več
nom.
zdan
toga
go
spo
voju
da
kotić

prispalnika ovim će izdaje djela. Sve tri mise leipo opremljene stajale bi 5 kruna.

Dražnjem u Kukla: grad kapelik u Senju.

Grofica — soljakinja. Varšavski listovi javljaju, da se neugodno dojmila tamnosjeg visokog poljskog plemstva. Žetnita neke grofovke udove, koja potječe iz ponajuglednije grofske obitelji — sa jednim siromašnim seljakom. On je naime radio na grofovskom imanju kao radnik, a grofica se za njega udala — premda je mladi — ili radi toga, što je mladji od nje, za 30 godina.

Steta, što ta poljska grofica nije znala, da imade u Istri grofova-seljaka i to staroplenike (Aligrat), te bi bila mogla jednoga od njih odabrat, jer bi tako imala za suprugu grofa i seljaku. U ovom slučaju nebi se možda na nju srdib njezini modrokrvi zemljaci.

Ruske nagrade za povijest Slavena. Petrogradski slavenski dobrovorno društvo, raspisalo je više nagrada za povijest raznih slavenskih naroda. Među njima je nagrada za skupnu povijest Hrvata i Slovenaca u iznosu od 1000 rubala. Za povijest Slovenceva raspisana je nagrada od 500. rubala. Za celiokupnu povijest svih Slavena raspisana je nagrada od 3000 rubala (1 rubaj, juna 100 kopejski = 3 K 79 para). Rok natjecanja traje do 15. februara 1905.

* * * * *

Pomogao joj Bog! Engleze novine pričaju, vješt o čudesnom ozdravljenju neke Engležkinje prečekom B. D. Marije od Lourdu. Ta Engležkinja bolevala je od raka, a o njezinom ozdravljenju pišu recene novine, kako je to same bolestišnica priopovjedala. Ona kaže naime: "sam se vrlo protivilo stupiti u vodu, ali pomoljiv se Bogu, ipak sam posla. Strasno mi je bilo pri srcu, mnogo sam patila, mislila sam, da mi je već smrt za vratom. 'O Bože!' poviđem, 'smiluj mi se!' I taj sam bila sam zdrava kao riba, pa rekoš milosrdnoj sestri: 'Sestro, ja sam zdrava!'

Lječnici u Lourdu snebjivali su se od čeda, jer ne moguće naći više ni najmanji trag raka, te posvjedociće svećano, da sam posve ozdravila."

Banica, Hrvatski koledar svetojero-nimskog društva za godinu 1903., netom je izazao i može se dobiti uz mizku cenu od 40 hellera u odpravnici našega lista, Pula, Via Sissatio.

Kakova će biti predstojeća zima? Ako možemo vjerovati, starijim i izkusnim ljudjima od predstojeće zime neimamo očekivati ništa dobra. Oni kaže naime, da će biti ova zima tako ostra i studena, kakav je se već dugo svjet nesponjio. Istina je, da su to samo nagdajanje, ali ipak se je bojati, jer su to već nastalo neobično hladno jatko i večeri, a to su sve znaci oštре zime. Bude li zima zaista ostra i duga, to ćemo ju svim nemiti osećati, po gotovo sirotinju, osobito manji posjednici, jer je ova godina za gospodare došla loša. Skupoće se već sada u mnogdom opaža.

Propast svete radi pomaranjanja topline. Glasoviti zvjezdoznanac Robert Held, koji je sav svjet život posvetio proučavanju sunca, koje nam pruža danomicice svjetlo i topinu, došao je do toga osvjetljenja, da se sunce danomicice umanjuje. On je potaknuo proučiti objam sunčanog kola, koje postaje danomicice za 28-58 centimetara manje. Na našu radost sunce je tako veliko, da se neimamo ništa bojati, svjetlosti ili topline. Na našim dalekim potomkama prijeti propast — jer će jednom nestati svjetla i topline.

Za vrijeme pjesnika Virgilija bilo je sunce 80 kilometara veće od današnjeg sunca, a godine 8600 bit će dvaput manje, nego sad. God 8600 ljudi neće imati ni sunčanoga svjetla, ni toplote; s toga će se im zemicu strašno razsirciti i oči izbuljiti, kao kod mršavih stvorova, što žive u dubokom mramku morskog dna. Usjevi ne

će uspijevat, svaka rastlina poginuti, život će na zemlji nestajati. Kad ne bude rastlina, a životinje budu pogubile, neće biti ni odiela ni zaklona za ljudi, koji će se onda smrzavati, čeznuti će za zero mrazane, zrake ali ne će je dobiti i svjetlo propasti.

Mejdan sa medvjedom. U hrvatskih listovih citamo, da je nedavno pošao lugar Vojin Matić iz Ljekave u kotaru višegradskom, u službenom poslu, da pogleda granice sa seljakom Mitrom Markovićem iz Kočarine na Klisaru planinu. Uz put strelju velikog medvjeda, koji odmah podje proti njemu. No lugar Matić, imajući srećom u se pušku, opali hitar i pogodi medvjeda u prsa, na što ovaj podbrusi šape i dade se u bieg. No lugar je i dalje progao medvjedu i u njeg opalo još tri hita. Na to se ranjen medvjed razbijesi, uspravio se na stražnje noge, te podje prema lugaru i počne se s njim hrvati, dok lugar ne svali na zemlju. Medjutim mu je lugar utisnuo ruku u ralje i uhvali ga za jezik, a počeo je iz svega grla vikati za pomoć. Tada mu priskočio u pomoći Marković i neki pastir Marković uhvati medvjeda za šapu, nebi li ga bacio sa luga, a pastiri ga dvaput ubodože u stabljinu, te međo ostavi žrtvu i pobjege. Malo zatim nadjeo medvjeda mrtva u šumi. Lugar Matić dobio je znatnih rana više ujedina na glavi i na levej ruci, a uz to je imao veliki gubitak krvi. Iste je prenešen u bolnicu, te će valjda pomoći lečniku ozdraviti za kojih jest nedjelja.

Gospodarske vesti.

Izložba blaga u Livadištu. Naknadno javljaju nam iz Motovunštine o zadnjoj izložbi blaga, obdržanoj dne 30. augusta o. g. na Livadištu izpod Motovuna.

Odbor za nagradjivanje blaga sastojao je od gg. A. Corazza, dr. M. Trinajstića, Jakova Draščića i Ivana Festi-a.

Porotu sačinjavali su gg. Salvador, c. kr. životno-lečnik i odaslanik namjestnika, odaslanik zem. kulturnog vijeća g. Blašić i pouzdanik kot. gospodarskih zadruga g. Dinko Flego.

Izložbu bijase vrlo lijepo posjećena. Naši gospodari, sudbenici kolara Buzet, Motovun i Buje izložile 80 bikova, 34 bicitice (junci) i 50 krava. Ovo blago potiče ponajviše od podolsko - rimskoga i istarskoga plemena.

Koli odbor toli porota izjavise se povoljno o izložbi i što se tice broja i vrsti izloženog blaga.

Nagradjeni bijahu slijedeći gospodari za izloženo blago i to:

I. za bikove:

- prva nagrada Srebrenic Ivan iz Čepića kod Oprtlja;
- druga nagrada Flego Anton iz Širkeda;
- treća nagrada Biloslav Ivan iz Zavrsja;

II. za biće (junci):

- prva nagrada Jernetić Antun iz Brtonigle;
- prva nagrada Jagočić Ivan iz Šterne;
- druga nagrada Luis Jacinto iz Žrenja;
- druga nagrada Bertoša Petar iz Kaldira;
- treća nagrada Flego Antun iz Širkeda;

III. za krave:

- prva nagrada Del-Fabbro Jerolim iz Sv. Ivana kod Buzeta;
- druga nagrada Radojković Max iz Grožnjana;
- treća nagrada Perlić Ivan iz Grožnjana.

Nadamo se, da će i ova izložba urodit dobro plodov za naše marvogostvo, koje bješće nedavna posve zanemarenog. Na našeg seljaka djeluje povoljno svaka poduka, osobito ovako zorna, kao što su izložbe. Njemu treba podukne i podpore od strane zemlje i države pak će i on učiniti svoje za poboljšanje svog žalostnog stanja.

Neprestano samo „pravo“. Nije riedko kod kupovanja čuti želju, po što vina u Karloviči Varli prihodio je bečki po to samo „pravo“ robu dobiti. A što asistent dr. Moser, da je pronašao lik proti škrletu, jednu vrst cieplila, kao što

je ona proti grlobolesti (difteritis) kod djece. To cieplilo (serum) vadi se iz krvih konja, kojih se ne prima škrlet. Do sada su uzalud nastojali berlinski i parizi lječnici da dobiju taj serum. Pokusi, što su preduzeli s ovim serumom na 80 od škrleta bolesne djece u bečkoj bolnici sv. Ane, urođili su vrlo povoljnim uspjehom, što je ponakalo ministra-predsjednika dra. Koerbera, da je dopitao seroterapeutičkom zavodu iznimnu podrpu od 10.000 kruna, da ovaj serum u dovoljnoj količini priugotovi i učini ga koštanim za savladanje škrleta.

Razni primosi.

Za držbu sv. Cirila i Metoda salje nam gosp. Baldi Cviljević, medicinar iz Korčule svetu od K 16 i 26 h., sakupljenih na večeri dne 14. rujna, koju je mladomislnik, na vriši otacbenik, Don Ivo Sladović iz Korčule, prijeđeo prijateljima, koji pjevaše preko prve nekrne žrtve njegove mlađe mise te glasbarima hrv. glasbe, koji mu u večer priredise podukčiju. Kliče držbu sv. Cirila i Metoda nek evate i napredje uz pozdrav: Bog i Hrvati!

Za držbu sv. Cirila i Metoda — podružnica Pula — sakupljeno u male-nom kružu slaveći imandan dr. Franika Đurića K 4.50.

Na uspomenu blagopokojnog kapetana viteza Marka Andrlje, darovala je njegova kćerka, gospodja Angelika P. Radimirović iz Trstu. „Djäckom“ pripomoćnom društvinu u Pazinu kruna 100. Buduć samovat, „nagovoriti“, da pokutuju koju pričvorinu (nastojavanje), doskora zamjetište veliku razliku u okušu. Ali ako jedan na pušču, drogi opet: započima, radi česa svaka kućedomaćica čini u redu, ako i nije još izkušto sa „nepravim“ doživila, da kod kupovanja sladne kave upotrebljava uvek izroz: „molim pravi Kathreiner“ u poznatom Kathreinerovim omotinama. Buduć samo ovaj, „najme Kathreiner“, posjeduje objubljen, ugordan i zrnatoj kavi survljast teku, te sam poboljšava u svakdanju običaj uši kavni napitak. „Pravi Kathreiner“ priznat je takodjer kao najbolji pridoddak k zrnatoj kavi, gdje bi ova bila po lječnicima zabranjena. „Kathreiner“ je bio i jest zaista prvi pravi proizvod (tvorivo), koji još i danas ostaje nedostiziv u svojim prednostima. Kod njega zbilja vried ona toli omiljena rječenica: „Pravo vazda je zdravo!“

Opozvana zabrana. Službeni list primske vlade „L' Osservatore Triestino“ priobrije u svojem broju od dane 29. septembra ministarsku naradbu, kojom se opozivlje zabrana izvažanja krmnici (prasića) iz voškog kotara u Hrvatsku i Slavoniju.

Raspis natječaja za gospodarske stipendije. C. kr. ministarstvo poljodjelstva dozvolilo odlukom 29. septembra t. g. br. 25.122 za školsku godinu 1902.—1903. dvije stipendije godišnjih 300 K za mladiće hrvatske ili slovenske narodnosti iz Istre, odnosno iz tržaske okolice, koji hoće da polaze prvi tečaj zemaljske gospodarske škole na Grmu kod Novog Mjesia (u Krapinskoj).

Molitelji za ove stipendije imaju podneti svoje molbenice podpisanim namjestnicu do 25. oktobra 1902.

Molbenicima valja dodati:

- prvi molbenici blagajna domaćinstva;
- drugi molbenici za izplatu za izpla-

za izplatu napotinima proti pismima za izplatu: za predobjavom od 30 dana po 2%;

1.	8	3%
2.	8	3%
3.	8	3%
4.	30	2%
5.	3	2%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupi u krijeost novata kamata ljetstva dne 12. marta, 16. marta, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Otkrui odjeli u krunama razpoloživo na mjestu, 2% na svaku svetu.

Kruni i napoleoni u tekućem ratunu: Uvjeti se aklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdatje doznačnjice:

za Beč, Budimpeštu, Brnu, Karlovo var, Rijeku, Lavov, Prag, Reichenberg, Troppau, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bišće, Gablonz, Gradac, Šibenik, Šomos, Celovec, Ljubljana, Linc, Olomouc, Saar i Sonnengrad bez troška.

Bavi se kupnjom i prodajom divisa, novaca i vrednostnih papira.

Primač uplate određaka izvodenih vrednostih kamo i uplate rvanke vrsti.

Daje pružimite no Warrants i vrednostni u najjednostvini uvjeti.

Predstavljeno otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgovine po vrlo umjestrini vrijedi.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

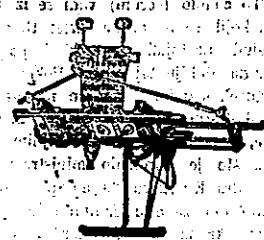
Uložci u počinju. Prinuđaju se u počinju vrednostnih papira, zlatni i arbarski novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznačiti obratiti se na blagajne zavode.

Mjehnene naputnice.

Blagajne zavode izplaćuju mjehnene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marta 1902.

STROJEVI ZA MALJE I ČARAPE

kliko za domaću, toliko za uporabu obrtnika.

Jedini i najkroviji sistem.

MARIA SIMEONI

Trst, Corso N. 35.

Vlastiva i odlikovana tvornica za

MALJE I ČARAPE.

Via dell' Olmo 7 Trst.

RODO LJUBI!

kupujte samo Cirilo - Metodijiske žigice!

Železno do
VINO

LEKARJA
Piccoli ja
v Ljubljani.
Dobiva se lekarnah

krepča
malokryne,
nervozne in
slabotne osebe

Edina zaloga na Kranjskem

lekarna

PICCOLI

pri Angelu v Ljubljani.

Dunajska cesta

Pollitrena steklenica 2 krune.

Zunanja narocila izvrsuje lekarna.

Gabrijel Piccoli v Ljubljani,

točno, ako se mu posreže znesek po

postrem povzetju.

Dobiva se tudi v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Isari in Dalmaciji

po 2 krone 40 h. steklenica.

Oproštaj.

Prigodom moga odlaska iz Pule klijem svim mojim prijateljem i znancem, osobito pako dičnoj braci Sokola, s kojima se ne mogoh osobno oprostiti, bratski „Na zdar!“ Petar Sekić.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ
TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

**Svaka je konkurenca nemoguća,
jer je pokudvo iz prve ruke:**

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON
TRST - BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god: 1849.

Na zahtjev šalje badeva:

Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cijena.

Pčelno - vošćene svieće

kilogr. po K 4.90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantiranog pčelnoga voska.

Ukrasni svetci izgori imenovanog voska, okrašeno u relifu sa zlatom, vošćenim crvenim ili zelenim voskom, po K 8.00.

Isto okrašeno s odjepljivim crvenicama, po K 6.00.

Tamnije lagrino, naftinji, granatni, po K 4.00.

Vosćeni plamo za obare, metar, po K 1.20.

Svetci za pogrebne, pa vrlo malo, za prav, isti vrak, jedan u 2000 kruna.

Gorsheimovi stenci (čili), i slaka za vječnu lucu, isto tako naftna, uz vrlo malo cijena.

Preporučam se prečastnom svetčanstvu i p. n. občinstvu najponosnije.

J. KOPAC.

Istarska Posuđilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružni dio, jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4 1/3 %, kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od od 14 dana a tako i veće iznose, ako se nije kod uloženja ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugaram, i to na hipoteku ili na majnicu i žadužnicu uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdan.

osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Ghega br. 5, prizemno.

Ravnateljstvo.

Sjedite se na noćnih druzi

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Tommaseova stoljetnica.

Prosloga četvrtka navršilo se sto godina, što se je u drevnom Šibeniku rđio slavni pjesnik, povjesničar, mudrošavač, pravnik, romanopisac i političar — Nikola Tommaseo. On je napisao preko dve stotine svezaka iz skoro svih struka ljudskoga znanja. U njegovom rodnom gradu odreven mu je god. 1890. krásan spomenik u sudjelovanje hrvatske obitice i tamoznjih Hrvata. I Italija odužila se svomu velikom pisu, podigav mu u razinu gradovi spomenike i spomen-ploče. Napose u Mletčim ostavio je veliki taj Dalmatinac neumru uspomenu, jer te tui najviše radio i tripti radi uvidjenja Italije.

Njegovu stogodišnjicu proslavila je Italija prosloga četvrtka kao prosvjetnu slavu, kao uspomenu na muža, koji je sve svoje umne sile posvetio slobodi i jedinstvu talijanskoga naroda.

Najsvetanije bijaše proslavljena ta uspomena u Settignanu — občina Fièsole, u gornjoj Italiji. Tamo bijaše ustrojen posebni odbor, komu bje na čelu prof. Conti a pokroviteljicom odbora knežinja Ghika.

U župnoj crkvi u Settignanu služene bijahu svećane zadužnice u prisustvu odbora i mnogobrojnog občinstva. Po sv. misi progovorio je o velikom pokojniku svećeniku Ulivieri. Iz crkve podaše se slavitelji na groblje, gdje počivaju kosti neumrlog Šibenika. Na grobu slavili su pokojnika, Ruggeri, Mazzoleni i Misgostovich. Ovaj poslednji tobož u ime Šibenika.

Tu žalobu svećanost zaključise gostom i govor, izrečenim u velikotalijanskom duhu — u protuslovju sa radom i nazori proslavljenog muža.

Nasi Talijani i Talijani, koji hoće, da budu vazda većini i radikalijumi rođajbi, nego li su njihovi istomišljenici u kraljevini, htjeli su i ova prilika zlorabiti u narodno-političke demonstracije.

POD LISTAK

Pobjija cara Maksimilijana u Mexiku.

(Konac.)

Kad je povorka stigla na Cero de la Campauna, nisu se dala otvoriti vrata od flakera, no car, ne čekajući daljih mjeru, izkoriči napole. Pored njega stajao je njegov služa Magiar Tudós, okrenuvši se, reče car: „Zar tude neima, nikoga više?“ U srećnim danima njegovim sve se oko njega kupilo, a sada eto, kad ide da legne u prerni grob, tek je jedna osoba bila uza-nj. Ipak su bili onđe austrijski poslanik barun Magnus i konzul Bahusen, samo ih car nije mogao vidjeti.

Olat Soria izdje iz flakera kako je znao, a po tom ga uhrati takva tuga, da je sasvim klonuo, ali car, videći to, izvadi iz djepe malu bočicu s nekakvim mirisom, te ga stade hrabriti. Na to udje on s Miramonom i Mejom u vojnički četverokut, koji je s jedne strane bio otvoren. Vojskom

Talijani u Dalmacije u obće, napose oni Šibenika, htjeli su pred Tommaseovim spomenikom prirediti političku demonstraciju, da proslave tobož uspomenu svog velikog sugrađana, u istinu pak, da upriče tajnu iridentističku svečanost. Oni su htjeli zlorabiti uspomenu na stogodišnjicu u velikotalijanske i veleizdajničke svrhe.

Hrvatska občina u Šibeniku nije mogla dopuštiti, da se tim vredna čvrstvo grada i ciele pokrajine, pak je zabranila demonstrantom nazovi „svečanosti“ u gradskom vrtu, gdje se nalazi spomenik. Uprava grada Šibenika prekrizila je račune dalmatinskoj iridenti, nepovjediv nimalo tim dužno počitanje napram svomu slavnom sugrađanu, komu je izkazala tolake počasti prigodom njegove smrti i pogreba i koja je najviše doprinjela za podignuće njegovog spomenika na najlepšem mjestu svoga grada.

Talijanashem Dalmacije htjeli su se pridružiti i njihovi istomišljenici u Istri, Trstu i Goričkoj. Nasa „irredenta“ izabili je htjela i ovu priliku u protodijastičke svrhe. Ona je htjela okajati uspomenu muža, koji se je riceo i činom borio za najimplemenije ideale čovječanstva i koji se nije nikada nigdje ogriesio o težnji naroda, među kojim se je rodio. On se nije dospao ni smatrao. Talijanom, a najmanje u onom smislu, u kojem bi ga htjela predstaviti i proslaviti nasa „irredenta“.

Prve njegove pjesme bijahu hrvatske „Iskrice“, u kojih opjeva ljepotu hrvatskoga jezika i koje je posvetio Spiru Popoviću, kojemu duguje — kako sam priznaje — što je počeo izučavati rječi svoje „materinske“. Posvećenjuci gradu Trstu jednu knjizicu pod naslovom „Alla città di Trieste“ (gradu Trstu) podpisao se je: „Uno slavo“ (jedan Slaven). U drugoj knjizici, posvećenoj „Dalmatincem“, kaže talijanski, da će doći vrieme, kad bude morao biti službenim jezikom. Dalmacije slavenski jezik. God. 1848. ustrojio je, kao mi-

nistar bogoslovija i nastave u privremenoj vlasti u Mletčim stolicu „Hrškog“ (hrvatskog) jerika na tehničkoj školi imenovan učiteljem toga jezika Vinko Marinelli, svećenika iz Bola na otoku Braču.

Kao ministar izdao je Tommaseo god. 1848. i 1849. dva proglaša*) koje prihajaju nize i u kojih nazivaju Hrvate „svojim braćom“, te se diči, što je Dalmatinac našeg a roda.

Prvi proglaš glasi:

Proglaš
na Hrvate i druge puke slavjanske.

Broćo!

Velika obitelj slavjanska budi se, i poznaje sama sebe. Vrieme naroda je došlo. Razauta i razigrana uđa sakupljaju se; kroz odsjećene zile teće opet krv ozivljujuća. O Hrvati! od Austrije pogredjeni a Italiji mrzki kao oruđje samosilja, svjet Vas nepozna; i malo ih je koji znaju, da se vi preko deset godina borite u svojoj zemlji za jezik, za narodnost i dobrojstvo duše svoje. Nezna svjet, da ste vi prvi pokušali svrđi jaram Metternichov, docićim su Vas drugi vaši saveznici i drugari u robstvu držali kao stado. Ja Vam zahvaljujem pred svim čovječanstvom, za ono što ste učinili za svete svrhe čovječanstva, zahvaljujem Vam, što ste se posred svih brig za občinsku obranu i u svojih britkih bolih i naime sjeliši, ter ste kroz mnoge tamnici prutili ruku. Nije ruka čovječanska imala razbiti zatvore one, nego moj mig.

Hrvati, koji ste još u Talijanskoj, da proljevate krv talijansku, izbavite se od prikora, položite ono oružje, sramotno, nemilo, Hrvatska Vas želi; Mati Vaša poslala je jako zahtijevanje u Beč, da se dignete iz Italije i da nebudete krvoljije i žrtve. Hrvati, Česi, Poljaci, vi pod težkom Austrijom vignjeteni, ustanite, vrieme je. Budite narodi nastoje podvrženi odlomku tujeg naroda. Poviest Vaša znamenitija.

*) Ove proglaše donaša „Hrvatska“ br. 232.

zapovjedao je general Don Jesus Diaz de Leon, kad su osudjenici zapošli mjesto svoja, reče car Miramont: „Hrabri vojnik treba da vladar i u zadnjem času svomu ceni, pa s toga mi dozvolite, da vama prepustim častno mjesto.“ Na to stane Miramon u sredinu, a car s desne strane. Poslije toga stupi napred častnik i sedam momaka, te se postaviše na nekoliko koraka pred svakim od odsudjenika. Car podje sada k onim, koji su pred njime stajali, pruži svakomu ruku i nadari s jednim maksimiljandom (20 fran.) i reče: „Mome, dobro gadajte ovamo, pokazujući na srce. Po tom se povrati na svoje mjesto, skinje šesir, te si miramom obriše znoj. Šesir s maramom pruži služi. Tudoš s nalogom, da oboje predaje njegovoj majci, nadvojvodkinji Sofiji. Iza toga progovori glasnim i sigurnim glasom ovo: „Meksican! Ljudi mojega rang-a i porjetia određeni su voljom božjom da budu ili dobrovotori narodni ili mučenici njegovi. Pozvan od većine vas, došao sam

amo da dobrobit ove zemlje. Nije me slavohlepje amo dovelo, jer sam stigao amo pun najboljih želja za srećnu budućnost moje nove domovine i moje vojske, kojoj pred smrt svoju zahvaljujem na žrtvama, što ih je za mene donjela. Meksican! neka moja krv bude posljedna, sto se lije za boljak ove zemlje, a ako bude potrebno, da njezini sinci još i dalje moraju krviti lievati, onda neka to bude na korist zemlje, ali nikada po izdaji! Viva Independencija! Viva Mexico!“

Kad se car okrenuo, opazi nedaleko sebe skupinu ljudi i žena, gdje glasno plaku. On ih dobroćudno i blago pogleda, a onda prekrsti ruke na prsima i pogleda ravno pred se. Pet je hitaca palo, a car pada na svoju lijevu stranu, šapčući: „Hombre“. Sva su taneta projurila kroz njegovo telo i svako je bilo smrtonosno; no ipak se car još koji čas micao. Po tom ga položi častnik na ledja i vrškom njegova i na tjemene dijelu. Brada mu svoje sablje pokaza na srce njegovo. Jedan je takodjer bila plava, a dugačka, koju je momak iztupi napred, te izpalj još jedno

je nego li austrijska; jer Austrija naraslja je po ženitib i lukavoj ustrpljivosti. Nepreziremo kojih nas preziru, nemirimo na svoje neprijatelje; žalimo ih tako za prijašnje nesreće pobjede, kako za sadašnje njihove raspe. Razlučimo Austriju od Njemačke. S pravom velikom Njemačkom pohratite se kao sa sestrom. A ti, nesretna Poljska! neće modi uzkrnuti u pravi život, ako neljubis svoju nemilu krvnicu, Rusku, koja je ipak tvoja sestra. Malo ima onih, koji te muče: ali siromašni puk ruski stenje i sam, i zbog ne svoga ramosilja nosi u samom sebi pedepsu.

O pleme slavjansko, svjedočanstva tvoga junačta ostala su kroz stoljeća timinom zastria; sada idemo k dobi mira, koja će osvijetiti svjedočanstva iskrenosti tvoje i u vjernosti velikodušne. Uzet će mjesto izabranu medju velikimi narodi. Kao rieka, koja teče i krivuda se po različitim zemljama, prostiru se tvoji puci kroz različita podneblja, i tiču se drugih naroda, ali se nemješaju s njini i sabrati će od njih svaka dobra, a ne će izgubiti vlastita svoja.

Ustanite Hrvati, Česi, Poljaci braćo! iz okova kujte mače, a iz jarma šape za obranu. Vi toliko vremena sgrbiljani pod austrijskim štamom, dignite se uzpravo: preoblahatete migom. Na noge bez mrnosti i bez straha. Bog je naroda s Vami. Tommaseo.

Drugi proglaš, koji se je djelio medju hrvatske vojne, glasi:

Hrvati braćo!

Ja sam Dalmatinac Vašega naroda. Od mnogo ljeta ja Vam govorim rieci bratimске, željeći slobodu i poštenje Vaše. Meni nije drugi uzrok govoriti Vam, nego prava ljubav. Prikazao sam sve vrieme mojeg života, da mene ne pokvari ni omriza ni želja pohvale ni želja bogatstva. Lami bio sam u tamnici, zašto sam želio, da bi se Austria poštjenje vladala s Italijom; a Vi Hrvati, tada medju drugim

tane na pokazano mu mjesto. Očiju sve zanju nije nitko imao.

Sada je došao red na Miramona. On se nije obratio na soldate, već na građane, kojim reče: „Meksican! Moji me sudci odsudise kao izdajicu domovine. Ja nisam nikad bio izdajac, pa vas molim, da te ljege ne ostavite na mojoj usponi, a još manje na mojoj djeci. Živio Meksiko! Živio car!“ Taneta ga dobro pogodiše, jer se odmah mravlja sruši.

Mjeđu reče naprosto: „Živio Meksiko! Živio car!“ No na njega su zlo pucali, jer je trebalo još dva taneta u nj opaliti. Sva trojica bila su gotovo u isti čas ostrieljena.

Car Maksimilijan, bio je visok do šest stopa, a tanak. Njegove kretnje, njegovo držanje, a poseb njegov pozdrav, bili su graciozni i laki. Kosu mu je bila plava, ali ne osobito gusta, a veoma ju je pomno njegovao i na tjemene dijelu. Brada mu svoje sablje pokaza na srce njegovo. Jedan je takodjer bila plava, a dugačka, koju je naročito njegovao, dieleći je po sredji;